

Алис Манро
МИЛ ЖИВОТ

Книгата е објавена со финансиска поддршка од:

Canada Council
for the Arts Conseil des arts
du Canada

БИБЛИОТЕКА – *ARS MAGNA*

Главен уредник
Филип Димевски

Наслов на оригиналот
Alice Munro, DEAR LIFE

Copyright © 2012 by Alice Munro

Превод од англиски јазик
Кристина Димкова

Јазична редакција
Андреј Јованчевски

Компјутерска обработка
БЕГЕМОТ

Ликовно уредување
Бојан Димитријевиќ

© Сите права на изданието ги има – БЕГЕМОТ ДООЕЛ
Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

Алис Манро

МИЛ ЖИВОТ

Скопје, 2018

СОДРЖИНА

ДА СТИГНЕ ДО ЈАПОНИЈА	7
АМУНДСЕН	37
НАПУШТАЈЌИ ГО МЕЈВЕРЛИ	77
ЧАКАЛ	104
ПРИБЕЖИШТЕ	125
ГОРДОСТ	151
КОРИ	175
ВОЗ	198
СО ПОГЛЕД НА ЕЗЕРОТО	243
ДОЛИ	261
ФИНАЛЕ	285
ОКОТО	286
НОЌ	301
ГЛАСОВИ	317
МИЛ ЖИВОТ	331

ДА СТИГНЕ ДО ЈАПОНИЈА

Штом Питер ѝ го внесе куферот во возот, беше нестрплив да се тргне оттаму. Но, не да си замине. Ѓ објасни дека само е вознемирен поради тоа што возот треба да се придвижи. Застанат на перонот, со погледот кон нивниот прозорец, им мавташе. Се смееше и мавташе. Насмевката за Кејти беше широко отворена, сончева, без трошка сомнеж, како да веруваше дека таа за него и понатаму ќе биде чудо, а и тој за неа, засекогаш. Насмевката за неговата сопруга беше полна со надеж и верба, со некаква решителност. Нешто што не може лесно да се преточи во зборови, а и навистина не може. Да споменеше Грета нешто такво, тој ќе речеше: „Не биди смешна.“ И таа ќе се сложеше со него, мислејќи дека е неприродно луѓето што се гледаат секојдневно, постојано, да мора да си објаснуваат такви работи.

Кога Питер бил бебе, мајка му го носела преку планините, чие име Грета постојано го забораваше, за да избегаат од советска Чехосло-

вачка кон Западна Европа. Се разбира, имало и други луѓе. Татко му на Питер планирал да оди со нив, но бил испратен во санаториум токму пред датумот на тајното заминување. Требало да тргне по нив кога ќе можел, но умрел.

„Сум читала такви приказни“, рече Грета, кога Питер првпат ѝ го кажа ова. Му објасни како, во приказните, бебето ќе започнело да плаче и речиси секогаш морале да го задушат или да го задават, за вревата да не ја стави во опасност целата илегална група.

Питер рече дека никогаш не чул таква приказна и не би можел да каже што би направила мајка му во такви околности.

Она што навистина го направила е дека стигнала во Британска Колумбија, каде што го подобрила англискиот и добила работа да предава на средношколци нешто што тогаш било наречено „деловна пракса“. Самата го одгледала Питер и го испратила на колеџ, а сега тој е инженер. Кога доаѓаше во нивниот стан, а подоцна во нивната куќа, секогаш седеше во дневната соба и никогаш не влегуваше во кујната, освен ако Грета не ја поканеше. Така сакаше. Незабележувањето го доведуваше до екстремни граници. Незабележувањето, ненаметнувањето, несоветувањето, иако во секоја домашна вештина или умешност ја надминуваше снаа си во секој поглед.

Се отараси и од апартманот каде што Питер беше пораснал и се пресели во помал, без спална, само соба со кревет на развлекување. За да не може Питер да оди дома кај мама? Грета ја задеваше, но таа како да беше изненадена. Шегите ја болеа. Можеби проблемот беше ја-

зичен. Но, сега англискиот ѝ беше вообичаен јазик и, всушност, единствениот јазик што го знаеше Питер. Тој учел „деловна пракса“ – но, не од својата мајка – кога Грета го изучувала *Загубениот рај*. Бегаше од сè што е практично како од чума. Тој, пак, го правеше спротивното.

Со стаклото меѓу нив и Кејти, која не дозволуваше мавтањето на раката во ниту еден миг да забави, се предадоа на комичната или, можеби, лудачка, добра волја. Си помисли колку е убав и колку не е свесен за тоа. Беше кусо потстрижен, според тогашната мода – особено ако си инженер или нешто слично – а неговата светла кожа никогаш не беше зацрвенета како нејзината, никогаш дамкосана од сонцето, туку рамномерно потемнета, без оглед на сезоната.

Неговите ставови беа слични на тенот. Кога ќе појдеа да гледаат филм, никогаш не сакаше по филмот да зборува за него. Ќе речеше дека е добар, или мошне добар, или во ред. Не гледаше смисла да продолжи понатаму. Речиси на истиот начин гледаше телевизија и читаше книги. Имаше трпение со овие работи. Луѓето, кои ги создале, веројатно дале сè од себе. Грета се расправаше, непромислено прашувајќи дали ќе го кажел истото за некој мост. Луѓето, кои го правеле, дале сè од себе, но нивното сè не било доволно, па се срушил.

Наместо да се расправа, тој само ќе се насмееше.

Не е истата работа, велеше.

Не?

Не.

Грета требаше да сфати дека овој однос – оддалечен, толерантен – за неа беше благослов,

бидејќи таа беше поет, а во нејзините песни имаше нешта што никако не беа весели, ниту лесни за објаснување.

(Мајка му на Питер и луѓето со кои таа работеше – оние што знаеја – сè уште ја нарекуваа поетеса. Него го имаше истренирано да не ја нарекува така. За другите работи, немаше потреба од тренинг. Роднините што ги остави зад себе во својот живот и луѓето што сега ја познаваа во улогата на домаќинка и мајка, не мораше да бидат тренирани, бидејќи не знаеја ништо околу оваа необичност).

Подоцна во нејзиниот живот ќе стане тешко да се објасни што било во ред во тоа време, а што не било. Би можеле да речете, добро, феминизмот не бил. Но, потоа би морале да објасните дека феминизмот дури не бил ни збор што луѓето го употребувале. Потоа, сосема би се сплеткале велејќи дека, да се има каква било сериозна идеја, а камоли амбиција или, пак, можеби дури и да се прочита вистинска книга, можело да се смета за сомнително, како нешто што има врска со тоа што вашето дете добило пневмонија, а поради политички коментар на службена забава вашиот сопруг можел да го изгуби унапредувањето. Немало да биде важно за која политичка партија се работи. Устата на жената ќе била виновна.

Луѓето би се насмеале и би рекле: Ох, сигурно се шегуваш, а ти би морала да кажеш: Па, не баш. Потоа таа би кажала, една работа е сигурна: ако пишуваш поезија, побезбедно е да си жена одошто маж. Тука убаво се наоѓаше зборот поетеса, како мрежа или шеќерни влакна. Питер не би се чувствувал така, велеше таа,

но не заборавајте, тој е роден во Европа. Во секој случај, ќе разбереше каков став во врска со ова би требало да имаат мажите што работеа со него.

Тоа лето, Питер требаше да помине еден месец или можеби подолго како одговорен за една работа што требаше да се одвива во Лунд, далеку нагоре, всушност, колку што може да се оди далеку на север по копното. Немаше сместување за Кејти и Грета.

Но, Грета одржуваше контакт со една девојка со која работеше во библиотеката во Ванкувер, а сега беше омажена и живееше во Торонто. Таа и нејзиниот сопруг, тоа лето, требаше да поминат еден месец во Европа – таа беше наставничка – и ѝ беше пишала на Грета замолувајќи ја неа и нејзиното семејство да им направат услуга – беше навистина учтива – со тоа што во тој период ќе живеат во куќата во Торонто за да не остане празна. Грета ѝ одговори кажувајќи ѝ за работата на Питер, но ја прифати понудата за неа и за Кејти.

Затоа сега мавтаа ли мавтаа од перонот и од возот.

Во тоа време, постоеше едно списание со назив *Звучни одговори*, кое се издаваше во Торонто. Грета го беше нашла во библиотеката и им беше испратила неколку песни. Две од песните беа објавени, а како резултат на ова, кога минатата есен уредникот на списанието дојде во Ванкувер, таа беше поканета на забава, заедно со други писатели, за да се запознае со него. Забавата беше организирана во куќа-

та на еден писател чие име ѝ беше познато, имаше чувство како да го познава целиот живот. Се одржа доцна попладне додека Питер сè уште беше на работа, па ангажираше дадилка и тргна кон северен Ванкувер, но преку мостот Лајонс Гејт и Стенли Парк. Потоа мораше да чека пред заливот Хадсон за долгото патување до универзитетскиот кампус, каде што живееше писателот. Се симна по последното вртење на автобусот, ја најде улицата и појде по неа сиркајќи ги броевите на куќите. Носеше високи потпетици, кои значително ѝ го забавуваа чекорот. А го носеше и својот најпрефинет, црн фустан со патент на грбот, кој ја прикрива половината и секогаш е малку тесен кај бутите. Правеше да изгледа некако смешна, така мислеше таа, додека полека се тетеравеше по виулестите улички без тротоари и беше единствената личност на нив во доцното попладне. Модерни куќи, стаклени ѕидови како во некое перспективно предградие, воопшто не наликуваше на населбата што ја очекуваше. Почна да се прашува да не ја разбрала погрешно адресата и не беше сосема несреќна поради тоа. Би можела да се врати на автобуската постојка каде што имаше клупа. Би ги собула чевлите и би се сместила за долгото осамено патување до дома.

Но, кога ги виде паркираните автомобили и бројот на куќата, веќе беше доцна за враќање. Вревата истекуваше од рабовите на затворената врата и мораше двапати да притисне на свончето.

Ја пречека една жена, која како да очекуваше некој друг. „Пречека“ беше погрешен збор

– жената ја отвори вратата, а Грета рече дека ова е сигурно местото каде што се случува забавата.

„Како ви личи?“ рече жената и се потпре на рамката од вратата. Патот беше попречен сè додека таа – Грета – не рече: „Може да влезам?“, па тогаш настана движење што како да нанесуваше значителна болка. Не ја понуди да тргне по неа, но Грета, секако, го направи тоа.

Никој не ѝ се обрати, ниту, пак, ја забележа извесно време, а потоа една тинејџерка ѝ подаде послужавник со чаши полни со нешто што наликуваше на розова лимонада. Зеде и ја испи во една жедна голтка, па зеде уште една.

Ї се заблагодари на девојката и се обиде да започне разговор за долгата, жешка прошетка, но девојката не беше заинтересирана, па се заврте да си ја врши работата.

Грета продолжи понатаму. Се смешкаше. Никој не ја погледнуваше како да ја познава или, пак, од задоволство што е тука, а и немаше зошто. Очите на луѓето лизнуваа околу неа, а потоа си продолжуваа со своите разговори. Се смееја. Сите, освен Грета, беа екипирани со пријатели, шеги, полутајни, секој си имаше по некој што ќе го пречека. Со исклучок на тинејџерите, кои сериозно и неуморно ги подаваа розовите пијалаци.

Но, не се откажа. Пијалакот ѝ помагаше, па реши да земе уште еден штом послужавникот ќе се приближи до неа. Бараше група за разговор во која има празнина, каде што би можела да се пикне. Помисли дека најде една кога ги слушна имињата на споменатите филмови. Европски филмови, какви што почнуваа тој пери-

од да се прикажуваат во Ванкувер. Го слушна името на еден што го гледаа заедно со Питер. *Четиристотини удари.* „Ох, сум го гледала.“ Ова го кажа гласно и восхитено, така што сите ја погледнаа, а еден гласноговорник од групата праша: „Навистина?“

Се разбира, беше пијана. *Pimm's No.1*, помешан со сок од црвен грејпфрут, веднаш ѝ удри в глава. Не го зеде при срце ова студено игнорирање како што нормално би направила. Едноставно, продолжи понатаму, знаејќи дека некако загуби ориентација, но доби чувство дека во просторијата постои некаква замаена атмосфера на одобрување, и не ѝ беше важно што нема да создаде пријателства, би можела едноставно да се шета наоколу и да критикува.

Под еден свод стоеше група важни луѓе. Меѓу нив го виде домаќинот, писателот чие име и лик ги знаеше толку долго време. Зборуваше гласно и возбудено, а меѓу него и двајцата други мажи како да постоеше некоја атмосфера на опасност дека ќе ви одбрусат некоја навреда штом ќе ве видат. Нивните сопруги, барем така мислеше, беа направиале круг во кој таа се обидуваше да се пробие.

Жената што ѝ ја отвори вратата не беше во ниту една група, а и самата беше писателка. Грета ја виде како се врти кога ѝ го споменаа името. Името беше на соработник на списанието во кое и самата објавуваше. Зар не може, врз база на тоа, да ѝ пријде и да се претстави? Еднаква на неа, и покрај ладниот пристап на вратата?

Но, во овој момент, жената ја беше обесила главата на рамото на мажот, кој ја довикна,

па обајцата не изгледаа расположени да бидат прекинати.

Овие мисли ја натераа Грета да седне, а со оглед на тоа што немаше столови, седна на подот. Ё дојде една мисла. Мислата на инженерската забава, на која беше со Питер, каде што атмосферата беше пријатна, а разговорот здодевен. Така беше поради тоа што сечија важност беше точно договорена и утврдена, барем тогаш. Тука никој не беше безбеден. Можеше да се суди од зад грб, дури и за познатото и објавеното. Провејуваше некакво чувство на интелигенција и самодоверба, без разлика кој си.

И еве ја неа, очајна некој да ѝ фрли мала трошка повод за разговор.

Кога ја разработи својата теорија на непријатност, почувствува олеснување и не ѝ беше многу грижа дали некој ќе ѝ прозбори или не. Ги собу чевлите и олеснувањето стана огромно. Седеше со грбот потпрена на сид, а нозете испружени преку една од помалите сообраќајници на забавата. Не сакаше да ризикува да го истури пијалакот на килимот, па затоа го испи набрзина.

Еден човек застапа над неа. „Како стигнавте тука?“ ја праша.

Ги жалеше неговите тапи, тешки нозе. Го жалеше секој што мораше да стои.

Одговори дека е поканета.

„Да. Но, дали дојдовте со автомобил?“

„Пеш.“ Но, тоа не беше доволно, па веднаш потоа успеа да го понуди остатокот.

„Дојдов со автобус, а потоа пеш.“

Еден од мажите што стоеја во специјалниот круг, сега беше зад човекот со чевлите. Рече:

„Одлична идеја.“ Тој, всушност, делуваше подготвен да разговара со неа.

На првиот не му беше многу гајле за вториов. Ѐ ги врати чевлите на Грета, но таа ги одби, објаснувајќи дека многу ја притискаат.

„Земете ги в рака. Или јас да ги земам. Можете да станете?“

Со погледот побара од поважниот човек да ѝ помогне, но тој не беше таму. Сега се сети што има напишано. Драма за духовборците, која создаде голема расправа поради тоа што духовборците ќе мораа да бидат голи. Се разбира, тие не беа вистински духовборци туку актери. И, најпосле, не им беше дозволено да бидат голи.

Се обиде да му го објасни ова на човекот што ѝ помогна, но тој воопшто не беше заинтересиран. Го праша што има напишано. Рече дека не бил таков писател, туку новинар. Бил на посета во куќата со синот и ќерката, внуци на домаќините. Тие – децата – служеа пијалаци.

„Смртоносни“, рече, мислејќи на пијалациите. „Злосторнички.“

Веќе беа излезени надвор. Одеше во хулахопки по тревата, едвај избегнувајќи едно вирче.

„Некој повраќал таму“, му кажа на придружникот.

„Така е“, рече тој и ја смести во некој автомобил. Надворешниот воздух ѝ го смени расположението, од несигурен занес во нешто што се граничи со непријатност, дури и срам.

„Северен Ванкувер“, рече. Сигурно му го кажала тоа. „Во ред? Ќе продолжиме. Лајонс Гејт.“

Се надеваше дека нема да ја праша што бараше на забавата. Кога би морала да каже дека

е поетеса, нејзината моментална ситуација, нејзиното претерување со пијалакот би било сфатено како здодевно типично. Надвор не беше темно, но сепак беше вечер. Како да возеа во вистинскиот правец, покрај некоја вода, а потоа преку мост. Мостот на улицата Бирар. Потоа уште сообраќај, постојано ги отвораше очите кон дрвјата покрај кои поминуваа, па ги затвораше без да има таква намера. Знаеше дека кога автомобилот застана, беше прерано за да бидат стигнати дома. Всушност, до нејзиниот дом.

Оние големи лиснати дрвја над нив. Не може да се види ниту една ѕвезда. Освен некаков отсјај во водата, помеѓу кое и да беше местото каде што се наоѓаа и градските светла.

„Само седете и размислувајте“, рече тој.

Беше воодушевена од зборот.

„Размислувајте.“

„На пример, како ќе влезете во куќата. Можете ли тоа да го направите достоинствено? Без претерување. Безгрижно? Претпоставувам дека имате сопруг.“

„Првин, ќе морам да ви се заблагодарам што ме носите дома“, рече. „Значи, ќе мора да ми го кажете името.“

Рече дека веќе ѝ го кажал. Можеби двапати. Но, ајде уште еднаш. Харис Бенет. Бенет. Бил зет на луѓето што ја организираа забавата. Неговите деца биле тинејџерите што служеа пијалаци. Заедно со нив дошле на гости од Торонто. Дали е задоволна?

„Имаат ли мајка?“

„Имаат. Но, таа е во болница.“

„Жал ми е.“

„Нема потреба. Болницата е навистина убава. За ментални проблеми. Или, може да се каже, за емоционални проблеми.“

Побрза да му каже дека нејзиниот сопруг се вика Питер, дека е инженер и дека имаат ќерка по име Кејти.

„Па, тоа е мошне убаво“, рече и почна да се повлекува.

На мостот Лајонс Гејт рече: „Простете што звучев така. Размислував дали би ве бакнал или не, но решив дека не би ве бакнал.“

Си помисли дека ова значеше дека кај неа постои нешто што не ги исполнува стандардите на еден бакнеж. Понижувањето делуваше како отрезнувачка шлаканица.

„Откако ќе преминеме преку мостот, одиме десно на Марин Драјв?“ продолжи. „Ќе чекам вие да ми покажете.“

Во текот на следната есен, зима и пролет, едвај постоеше ден во кој не помисли на него. Како да го сонуваше истиот сон штом ќе заспие. Ќе ја навалеше главата на перницата за потпирање на софата мислејќи си дека лежи во неговите раце. Би можело да се каже дека не му го паметеше лицето, но тоа ќе се појавеше наеднаш, со сите детали, лицето на збрчканиот и некако уморен, сатиричен, домашарски тип на маж. Не недостасуваше ни неговото тело, беше претставено како разумно истрошено, но способно и пожелно на посебен начин.

Безмалку заплака од копнеж. А, сепак, сета оваа фантазија исчезнуваше, се повлекуваше во хибернација кога Питер ќе се вратеше дома.

Секојдневната љубов тогаш избиваше во преден план, верна како и секогаш.

Сонот, всушност, многу наликуваше на ванкуверското време – некаков стушен копнеж, врнежлива сонлива тага, товар што се поместуваше околу срцето.

И што се случи со одбивањето на бакнежот, што можеби се чинеше како неучтив удар?

Таа едноставно го избриша. Сосема заборава на него.

А што се случи со поезијата? Ниту стих ниту збор. Ниту знак дека некогаш ја сакала.

Се разбира, на овие напади им даваше простор во својот дом претежно само кога Кејти спиеше. Понекогаш гласно му го изговараше името, прифаќаше идиотштина. Ова беше проследено со горешт срам во кој се презираше себеси. Вистинска идиотштина. Идиотка.

Потоа настапуваше удар, шансата, а потоа и извесноста на работата во Лунд, понудата за куќа во Торонто. Разведрување, наплив на храброст.

Се фати себеси како пишува писмо. Не започна на ниту еден вообичаен начин. Без „Драг Харис“. Без – „Се сеќаваш на мене“.

Пишувањето на писмово е како ставање порака во шише...

Со надеж

Дека ќе стигне до Јапонија.

Ова, по подолго време, беше најблиску до песна.

Воопшто не ја знаеше адресата. Беше храбра и доволно будалеста за да им телефони-

ра на луѓето што ја организираа забавата. Но, кога жената одговори, устата ѝ се исуши и ја почувствува голема како тундра, па мораше да ѝ спушти. Потоа ја стави Кејти во количката и отидоа до јавната библиотека, каде што најдоа именик. Имаше многу Бенети, но ниту еден Харис или Х. Бенет.

Тогаш доби шокантна идеја, да бара низ некролозите. Не можеше да се сопре. Чекаше да заврши човекот што го читаше примерокот. Вообичаено не го читаше весникот на Торонто бидејќи мораше да помине преку мостот за да купи, а Питер секогаш го носеше дома *Ванкувер Сан*. Прелистувајќи низ шушкавите страници, најпосле му го најде името на врвот на една колумна. Значи, не е мртов. Колумнист во весник. Природно би било да не сака да му додеваат луѓе, кои дома му се обраќаат по име.

Пишуваше за политика. Пишаното делуваше интелегентно, но таа не беше многу заинтересирана.

Му го испрати писмото таму, во редакцијата. Не беше сигурна дека самиот си ја отвора поштата, а мислеше дека да се напише „Лично“ на пликот, би значело барање неволја, па, така, го напиша само денот на нејзиното пристигнување и времето на возот по она со шишето. Без име. Мислеше дека, кој и да го отвори пликот, ќе помисли дека е од некој постар роднина со оглед на ексцентричниот исход на фразата. Ништо што би му посочило, дури и ако вакво чудно писмо стигне до неговиот дом и неговата сопруга го отвори, во случај да е излезена од болница.